

A TANTÁRGY ADATLAPJA

1. A képzési program adatai

1.1 Felsőoktatási intézmény	Babeș-Bolyai Tudományegyetem
1.2 Kar	Bölcsészettudományi Kar
1.3 Intézet / Tanszék	Magyar Irodalomtudományi Intézet
1.4 Szakterület	Nyelv és irodalom
1.5 Képzési szint	Alapképzés
1.6 Szak / Képesítés	Magyar nyelv és irodalom (főszak)

2. A tantárgy adatai

2.1 A tantárgy neve		LLM2162 NÉPKÖLTÉSZET ÉS MAGYAR IRODALOMTÖRTÉNET II. (KORA ÚJKOR) (magyar nyelven)						
2.2 Az előadásért felelős tanár(ok) neve		Dr. GÁBOR Csilla egyetemi tanár, dr. FARMATI Anna adjunktus Dr. habil TÁNCZOS Vilmos egyetemi tanár						
2.3 A szemináriumért felelős tanár(ok) neve		Dr. GÁBOR Csilla egyetemi tanár dr. CZÉGÉNYI Dóra egyetemi adjunktus						
2.4 Tanulmányi év	I.	2.5 Félév	2.	2.6 Az értékelés módja	vizsga	2.7 A tantárgy típusa	Tartalma szerint A tantárgy jellege	DS kötelező szaktantárgy

3. Teljes becsült idő (az oktatási tevékenység féléves óraszám)

3.1 Heti óraszám	7	melyből: 3.2 előadás	4	3.3 szeminárium	3
3.4 A tantervben szereplő össz-óraszám	98	melyből: 3.5 előadás	56	3.6 szeminárium	42
A tanulmányi idő elosztása:					óra
A tankönyv, a jegyzet, a szakirodalom vagy saját jegyzetek tanulmányozása					10
Könyvtárban, elektronikus adatbázisokban vagy terepen való további tájékozódás					16
Szemináriumok / házi feladatok, portfóliók, referátumok, esszék kidolgozása					24
Konzultáció					2
Vizsgák					4
Más tevékenységek.....					
3.7 Egyéni munka össz-óraszám	56				
3.8 A félév össz-óraszám	144				
3.9 Kreditszám	6				

4. Előfeltételek (ha vannak)

4.1 Tantervi	—
4.2 Kompetenciabeli	—

5. Feltételek (ha vannak)

5.1 Az előadás lebonyolításának feltételei	Magyar irodalomtörténet II. (Kora újkor) <ul style="list-style-type: none"> infrastruktúra egyes témákhoz (vetítő, laptop, internet); könyvek; CD-lejátszó Magyar népköltészet <ul style="list-style-type: none"> jelenlét (az előadásokon való részvétel ajánlott) infrastruktúra (terem: tábla, laptop, vetítő)
5.2 A szeminárium lebonyolításának feltételei	Magyar irodalomtörténet II. (Kora újkor) <ul style="list-style-type: none"> infrastruktúra egyes témákhoz (vetítő, laptop, internet); könyvek; CD-

	<p>lejártszó</p> <p>Magyar népköltészet</p> <ul style="list-style-type: none"> jelenlét (a szemináriumokon való részvétel kötelező) az előírt primér és szekundér irodalom elolvasása infrastruktúra (terem: tábla, laptop, vetítő)
--	---

6. Elsajátítandó kompetenciák

Szakmai kompetenciák	<p>C4. 1. A magyar irodalom és folklór változásainak leírása és szemléltetése</p> <p>C4. 2. Az anyanyelvű irodalom változási formáinak magyarázata (korszakok, irányzatok, műfajok stb.) és az irodalmi jelenségek történeti és kulturális kontextusban való értelmezése. A kulcsfogalmak magyarázata az irodalom megértésében, valamint folklórszövegek értelmezése</p> <p>C4. 3. Különböző szövegek és kontextusok összefüggései, szövegelemzési technikák alkalmazása. Egy irodalmi szöveg különböző értelmezési szempontok szerinti megközelítése, valamint a néprajz és a kulturális antropológia fogalmainak és módszereinek használata a népi kultúra jelenségeinek kutatásában</p> <p>C4. 4. A magyar kultúra és a magyar népi kultúra irodalmi jelenségeinek különböző kontextusokban való értelmezése és kritikai értékelése</p> <p>C4. 5. Szakmai vélemény kialakítása egy szakmai projekt keretében az irodalmi jelenségeket illetően, a kritikai és irodalomtörténeti szövegekben megjelenő nézőpontokból kiindulva, valamint a szakirodalom alapján a népköltészeti szövegeket illetően is</p> <p>C4. 6. Szóbeli vagy írásbeli szövegalkotás magyar irodalomtörténeti vagy népköltészeti témában, amely lexikailag és szintaktikailag árnyalt, következetes és jól formált</p> <ul style="list-style-type: none"> Bevezetés a hagiográfiai és himnológiai kutatás módszertanába, ismerkedés a tudományterület legújabb eredményeivel. Szakmai nézőpont kialakítása a szentkultuszról, a problematika interdiszciplináris megközelítése. Különböző történeti kulturális tények és folklórjelenségek (korszakok, irányzatok, műfajok) elemzéséhez szükséges alapfogalmak, elméletek és módszerek ismerete és alkalmazása. A magyar folklórszövegek elemzéséhez szükséges alapfogalmak magyarázata. Különböző szövegek és kontextusok viszonyainak megismerése, szövegelemzések keretében történő hasznosítása. A néprajzi irányzatok és módszerek fontosságának felismerése, sajátosságainak beazonosítása a kultúrakutatás tudománytörténeti kontextusában.
Általános kompetenciák	<p>CT. 2. Kapcsolatteremtés csoportban; interperszonális kommunikáció és szerepvállalás</p> <p>CT. 3. Egyéni fejlődési terv megvalósítása; a célok elérése tanulási folyamatok, csoportos tevékenységek és intézményi programokon való részvétel segítségével</p> <ul style="list-style-type: none"> A problematika általános módszertanának, kérdésfelvetésének megismerését követően szűkebb témák mélységben történő tanulmányozása a cél: pl. egy-egy szent kultusztörténetének nyomkövetése, egy-egy himnusz szövegváltozatainak textológiai vizsgálata. Az irodalmi és folklórszövegek textológiai elemzése, a tudományosság etikai elveinek tiszteletben tartásával, a szakszerű hivatkozás szabályainak szigorú alkalmazásával. A szakmai feladatok kijelölt határidőn belüli hatékony és felelősségteljes teljesítése/megvalósítása csoportos és egyéni didaktikai tevékenységek keretében.

7. A tantárgy célkitűzései (az elsajátítandó kompetenciák alapján)

7.1 A tantárgy általános célkitűzése	<p>Magyar irodalomtörténet II. (Kora újkor)</p> <ul style="list-style-type: none"> a kora újkorra vonatkozó alapvető kutatások megismerése, tájékozódás a korszakkutatás bibliográfiájában és kutatási módszereiben, árnyalt korszakértelmezés kialakítása irodalmi formák (korszakok, áramlatok, szövegtípusok) és kontextusaik értelmező magyarázata tájékozódás az eszme- és mentalitástörténetben bevezetés a hagiográfiai és himnológiai kutatás módszertanába, ismerkedés a tudományterület legújabb eredményeivel. szakmai nézőpont kialakítása a szentkultuszról, a problematika interdiszciplináris megközelítése <p>Magyar népköltészet</p> <ul style="list-style-type: none"> a kulturális jelenségek értelmezésében, valamint a szakirodalomban és szaknyelvben való
--------------------------------------	--

	jártasság fejlesztése
7.2 A tantárgy sajátos célkitűzése	<p>Magyar irodalomtörténet II. (Kora újkor)</p> <ul style="list-style-type: none"> a megismert módszerek alkalmazása önálló elemzések révén egyéni képzési projekt megszervezése, a képzési célok elérése információszerzés útján, csoportos projekt kidolgozásával, az intézményes szakmai és személyes képzési programokon való részvétel által <p>Magyar népköltészet</p> <ul style="list-style-type: none"> a hagyomány és kulturális örökség megismerése a kulturális hagyomány kutatásának történetével és módszertanával való megismerkedés a magyar népköltészet néhány területével való megismerkedés

8. A tantárgy tartalma

8.1 Előadás	Didaktikai módszerek	Megjegyzések
8.1.a¹. Magyar irodalomtörténet (reneszánsz és barokk) [heti 2 óra előadás]		
1. Bevezetés – visszatekintés: a középkori hagyomány, előretekintés: a kora újkor madártávlatból, a hosszú reformáció mint korszakalakzat	fogalomalkotás, magyarázat, interaktív megközelítés	
2. A reformáció(k). Teológiai irányok és lelkesítő mozgalmak Luther fellépésétől az antitrinitarizmus kialakulásáig	összehasonlítás, bemutatás, rendszerezés	
3. Katolikus válasz, trentói zsinat, katolikus reform(áció)	előadás, magyarázat, szemléltetés, megfigyeltetés	
4. A reformáció Magyarországon: új műfajok, wittenbergi történelemszemlélet, teológiai és irodalmi reflexiók a török hódításról	magyarázat, elbeszélés, rendszerezés, szemléltetés, megfigyeltetés	
5. Narráció, reflexivitás, példázatoság; humanizmus és reformáció az ország két távoli részében: Heltai Gáspár és Bornemisza Péter művei	előadás, magyarázat	
6. A reneszánsz/reformációs (vita)dráma: műfaji, poétikai kérdések	előadás, magyarázat, leírás	
7. Balassi Bálint költészete: kutatási témák és irányok, a ciklusok kérdése	előadás, elbeszélés, szövegértelmezés	
8. Manierizmus, újsztoicizmus. Rimay János és a 16. század végének versszerzése. A Balassi-féle verstípus dekomponálása; retorika és poétika	magyarázat, szemléltetés, rávezetés	
9. Barokk, ellenreformáció, konfesszionalizálódás: a folyamat és a terminológia. A katolikus reform első írónemzedéke: Monoszlói András, Káldi György, Vásárhelyi Gergely, Hajnal Mátyás	előadás, szemléltetés, magyarázat	
10. <i>Imitatio</i> és <i>compilatio</i> Pázmány Péter műveiben. A magyar teológiai műnyelv formálódása. Argumentációs eljárások a polémiában. A skolaszikus hagyomány továbbélése, valamint humanista és reformációs tanulságok. A jezsuita homiletika	magyarázat, leírás, megfigyeltetés, rávezetés	
11. A középkori tradíció újraértelmezése a kora újkor katolikus és protestáns versszerzésben (Szenci Molnár Albert, Nyéki Vörös Mátyás, Hajnal Mátyás, Thordai János, Baranyai Detsi János). A közösségi költészet: fogalomértelmezés, funkció, szövegrétegek	leírás, bemutatás, magyarázat, megfigyeltetés	
12. A wittenbergi történelemteológiai hagyomány újraértelmezése és aktualizálása Zrínyi Miklósnál; a nemzeti identitás formálódásának elemei	bemutatás, leírás, magyarázat	
13. Erdélyi emlékirodalom a 17–18. században: megközelítési és kutatási irányok; a történelem értelme;	előadás, magyarázat	

a személy és a közösség		
14. Erdélyi emlékirodalom a 17–18. században: az emlékezet helyei; konfesszió és devóció a történelmek értelmezésében	magyarázat, szemléltetés	
Bibliográfia Bitskey István, <i>Hitviták tüzeiben</i> , Bp., 1978. Győri L. János, <i>Izrael és a magyar nép történetének párhuzamai a XVI–XVII. századi prédikátori irodalomban = Egyház és művelődés. Fejezetek a reformátusság és a művelődés XVI–XVII. századi történetéből</i> , szerk. G. Szabó Botond, Fekete Csaba, Bereczki Lajos, Debrecen, 2000, 29–50. Kiss Farkas Gábor, <i>Politikai retorika a törökellenes irodalomban = A magyar irodalom történetei I.</i> , szerk. Jankovits László, Orlovsky Géza, Bp., 2007, 204–216. Kulcsár Péter, <i>A történetíró Heltai = Irodalom és ideológia a 16–17. században</i> , szerk. Varjas Béla, Bp., 1987, 113–133. Oláh Szabolcs, <i>Hitelmény és tanközlés: Bornemisza Péter gyülekezeti énekhasználat</i> , Debrecen, 2000. Latzkovits Miklós, <i>A drámaírás gyakorlata a 16–17. századi Magyarországon</i> , Bp., 2007. Horváth Iván, <i>Balassi költészete történeti poétikai megközelítésben</i> , Bp., 1982. Pirnát Antal, <i>Balassi Bálint poétikája</i> , Bp., 1996. Balassi Bálint verseinek hálózati kritikai kiadása: www.magyar-irodalom.elte.hu Ács Pál, „Az idő ósága”. <i>Történetiség és történelemszemlélet a régi magyar irodalomban</i> , Bp., 2001, 13–101. Gábor Csilla, <i>Kálldi György prédikációi: Források, teológia, retorika</i> , Debrecen, 2001. Gábor Csilla, <i>Religió és retorika: Tanulmányok a középkori, reneszánsz, barokk irodalomról</i> , Kolozsvár, 2002, 235–317. Bitskey István, <i>Humanista erudíció és barokk világlép. Pázmány Péter prédikációi</i> , Bp., 1979. <i>Pázmány Péter és kora</i> , szerk. Hargittay Emil, Piliscsaba, 2001. <i>A magyar költészet műfajai és formátípusai a 17. században</i> , szerk. Ötvös Péter, Pap Balázs, Szilasi László, Vadai István, Szeged, 2001. Bitskey István, <i>Mars és Pallas között</i> , Debrecen, 2006. Kiss Farkas Gábor, <i>Az imitatio elmélete és gyakorlata a Szigeti veszedelemben = A magyar irodalom történetei I.</i> , szerk. Jankovits László, Orlovsky Géza, Bp., 2007, 447–466. <i>Emlékezet és devóció a régi magyar irodalomban</i> , szerk. Balázs Mihály és Gábor Csilla, Kolozsvár, 2007. Tóth Zsombor, <i>A koronatanú: Bethlen Miklós</i> , Debrecen, 2011.		
8.1.a². Hagiógráfia [heti 1 óra előadás]	Didaktikai módszerek	Megjegyzések
1. A hagiográfia mint kutatási téma: társadalomtörténeti háttér, módszerek, irányok, írott és vizuális műfajok	fogalomalkotás, magyarázat, összehasonlítás	
2. Hagiógráfia és lelkiségtörténet: középkori mozgalmak és a szentek tisztelete	összehasonlítás, megfigyeltetés, bemutatás	
3. Középkori legendáriumok, tipológia	leírás, elbeszélés, magyarázat, szemléltetés	
4. Szent-típusok: a férfi szentek kategóriái és kultuszuk alakulása	magyarázat, elbeszélés, rendszerezés, szemléltetés	
5. Szent-típusok: női szentek és női társadalmi szerepek	előadás, magyarázat, rendszerezés, szemléltetés	
6. A csoda antropológiája és morfológiája	előadás, magyarázat, leírás	
7. A középkori szentkultuszok újraértelmezése a kora újkorban: legenda, história, prédikáció	előadás, elbeszélés, szövegértelmezés	
Primér bibliográfia Szent Athanasziosz, <i>Szent Antal élete = A III–IV. század szentjei</i> , bev., jegyz. Vanyó László, Bp., 1999, 41–117. Jacobus de Voragine, <i>Legenda aurea</i> , szerk., utószó, jegyzetek és részben ford. Madas Edit, Bp., 1990. <i>Legendák és csodák (13–16. század)</i> , szerk. Madas Edit (részben fordította is) és Klaniczay Gábor, Bp. 2001. (Szentek a magyar középkorból 2.) Sík Sándor, <i>Himnuszok könyve. A keresztény himnuszok költészet remekei latinul és magyarul</i> , Bp., 1943; internetes változat: www.ppek.hu <i>Amor sanctus. Szent szeretet könyve</i> , ford., magy. Babits Mihály, Bp., 1933 (vagy valamelyik későbbi kiadás).		
Szekundér bibliográfia Peter Brown, <i>A szentkultusz</i> , Bp., 1993. Sággy Marianne, <i>Versek és vértanúk: A római mártírkultusz Damasus pápa korában</i> , Bp., 2003. Sággy Marianne, <i>Isten barátai: Szent és szentéletrajz a késő antikvitásban</i> , Bp., 2005.		

Klanciczay Gábor, *Az uralkodók szentsége a középkorban*, Bp., 2000.

Dobszay László, *Az ország patrónusainak liturgikus tisztelete a középkori zsoltosmában = A magyar szentek tisztelete és erekeleyei* (szerk. Cséfalvy Pál és Kontsek Ildikó), Esztergom, 2000, 96–106., <http://www.liturgia.hu>

8.1.b. Magyar népköltészet [heti 1 óra előadás]	Didaktikai módszerek	Megjegyzések
<p>1. Bevezetés, alapfogalmak. Kultúra, nép, népi kultúra, populáris kultúra (parasztok, polgárok, elit). A kultúra mint objektum, reprezentáció és esemény. Kultúrák (hivatalos kultúra, elíteltkultúra, népi kultúra, populáris kultúra, ellenkultúra, szubkultúra/ csoportkultúra, regionális kultúra, globális kultúra, kishagyomány, nagyhagyomány). A folklór definíciói (ősi, ünnepi, nemzeti, esztétikus; mindennapi). A folklór jellemzői (kollektív/ individuális jelleg, rögzítettség/ rögzíthetőség, oralitás/ írásbeliség/ kép, anonimitás/ szerzőség, variabilitás, alkalmasság, szinkretizmus). A folklór (táji, történeti, társadalmi) tagolódása.</p>	<p>frontális előadás leíró, értelmező és okfelmagyarázó magyarázat, illetve szemléltetés</p>	
<p>1.a. Mindennapi élet, hagyomány, örökség, kitartó hagyomány, akkulturáció, migráció, diffúzió, survival, revival. A közösség (beszélőközösség, emlékezőközösség, interpretív közösség).</p>		
<p>2. A folklór kutatása: néprajz, folklorisztika, antropológia. Folklorisztika, etnológia, etnográfia.</p>		
<p>3. A nép felfedezése. Egységes-e a nép? A magyar népi kultúra történeti rétegei.</p>		
<p>4. Világ-, társadalom és hős-kép a hősepiában. A műfaj fejlődési fokozatai. A hősepi szerkezete. A magyar hősepiáról szóló tudományos diskurzus.</p>		
<p>5. A folklorisztikai gondolkodás és a balladakutatás. A műfaj meghatározása, történeti kibontakozása, történeti rétegei, stílusváltása, területi tagolódása. Heroikum, tragikum, komikum. Balladai témák. A ballada szerkezete. A ballada és a népdal, vallás, ponyva viszonya. A ballada előadásának sajátosságai. Archaizálás. A lokális ballada mint emlékezői alakzat.</p>		
<p>6. A mesekutatás és -értelmezés története. Rendszerezési próbálkozások (tipológia, almműfajok). Mese és világkép, mese és esztétikum, mese és előadás. A műfajiság vélt és valósi határai.</p>		
<p>7. Biográfia és autobiográfia. A személyes történelem felfedezése. A történelem funkciói. A történetmondás kontextusa. A történet szerkezeti, kognitív és nyelvi megismerése. A kutatás története és problémái.</p>		

Kötelező szakirodalom

Demény István Pál – Gazda Klára – Keszeg Vilmos – Pozsony Ferenc – Tánzos Vilmos: *Magyar népi kultúra. Alapfogalmak. Folklór. Anyagi kultúra*. Tankönyv. Ábel, Kolozsvár, 2000/ 2008. [I. fej.: Alapfogalmak. A kutatás története és tárgya; II. fej.: A folklór; III. fej.: Műfajiság a folklórban.]

Gazda Klára – Keszeg Vilmos – Pozsony Ferenc – Tánzos Vilmos (összeáll.): *Magyar népi kultúra*. Szöveggyűjtemény. Ábel, Kolozsvár, 2001/2008. [Népballadák (4–25.), Archaikus imádságok (57–61.), Ráolvasások (62–68.), Szokásköltészet (73–106.); Kósa L. – Szemerényi Á. 120–125.), Kósa L. (126–138.)]

Keszeg Vilmos: Keresztúton a népi kultúra. Interpretációs és kontextualizáló kísérletek. In Jakab Albert Zsolt – Vajda András (szerk.): *A néprajzi örökség új kontextusai. Funkció, használat, értelmezés*. (Kriza Könyvek, 43.) Kriza János Néprajzi Társaság, Kolozsvár, 2018, 29–77. http://kjnt.ro/szovegtar/pdf/KKonyvek_43_2018_JAZs-VA_szerk_A-neprajzi-orokseg_02_KeszegV

Vargyas Lajos (főszerk.): *Magyar népköltészet*. (Magyar Néprajz V. Folklór, 1.) Akadémiai, Budapest, 1988.
<http://mek.niif.hu/02100/02152/html/05/index.html>

Voigt Vilmos: *A folklorisztika alapfogalmai. Szócikkek*. Eguinter – Argumentum, Budapest, 2014.

Ajánlott szakirodalom

Keszeg Vilmos: *A történetmondás antropológiája*. Egyetemi jegyzet. (NEJ, 7.) KJNT-BBTE MNAI, Kolozsvár, 2011.
http://kjnt.ro/szovegtar/kotet/NEJ_07_2011_KeszegV_A-tortenetmondas-antropologiaja

Liszka József: *Bevezetés a folklorisztikába. Szöveges folklór*. Lilium Aurum, Dunaszerdahely, 2011.

O. Nagy Gábor: *Mi fán terem?* Budapest, 1979/1988. **vagy** Bárdosi Vilmos: *Szólások, közmondások eredete*. Frazeológiai etimológiai szótár, Tinta Könyvkiadó, Budapest, 2015.

Voigt Vilmos: *Néprajzi és etnológiai alapfogalmak*. Oktatási segédlet. (Néprajz egyetemi hallgatóknak, 36.) Debreceni Egyetem Néprajzi Tanszék, Debrecen, 2017.
https://neprajz.unideb.hu/sites/default/files/upload_documents/voigt_vilmos.pdf

8.2 Szeminárium	Didaktikai módszerek	Megjegyzések
8.2.a. Magyar irodalomtörténet (kora újkor) [heti 2 óra szeminárium]		
1. Bevezetés – szervezési kérdések	megbeszélés	
2. A dialógusok és viták kora: magyar és latin nyelvű írásbeliség. Az irodalom fogalma és terepe a kora újkorban: átmenetek, kulcsszemélyiségek, művelődési központok, irodalmi, szellemi és spirituális irányzatok	bemutató, magyarázat, közös elemző olvasás, csoportmunka	
3. Bornemisza Péter: <i>Tragoedia magyar nyelven</i> – társadalmak és szövegek dialógusa, a görög mítosz protestáns-keresztény átértelmezése, a sajátos „fordítás” poétikája	bemutató, magyarázat, közös elemző olvasás, csoportmunka	
4. Mesék és értékek dialógusa: a <i>docere et delectare</i> elvének továbbélése más műfaj(ok)ban: Heltai Gáspár, <i>Ponciánus császár históriája</i>	bemutató, magyarázat, csoportmunka	
5. A toposzteremtés folyamatai: „hazafias” költészet, „hagyományteremtő” rímor. Rimay János: <i>Kiben kesereg a magyar nemzetnek romlásán s fogyásán</i> – szövegek monológja?	bemutató, magyarázat, közös elemzés, csoportmunka	
6. Pázmány Péter prédikációi: az érvelő dialógus. A morális tanítás teológiai megalapozottsága és a retorikai kidolgozottság mint a hatékonyság eszköze. <i>Mely üdvösséges a magunk-ismerése, A nyelvnek vétkeiről</i> vagy más választott szöveg	bemutató, magyarázat, közös elemzés, csoportmunka	
7. A visszavonuló dialógus: a puritanizmus formakincse és nyelvi megoldásai – Medgyesi Pál: <i>Erdély romlásának okairól</i>	bemutató, magyarázat, közös elemzés, csoportmunka	
8. Régi és új, hazai és idegen formák vetélkedése a versszerzésben: <i>Magyar zsoltár és protestáns gyülekezeti éneklés</i> ; középkori források és új műfajok a katolikus énekszerzés hivatalos fórumain	bemutató, magyarázat, közös elemzés, csoportmunka	
9. „Nagy históriát az ki szörczötte...” – a históriás/történelmi ének műfaja: eleven história, avagy párbeszéd a közélettel	bemutató, magyarázat, közös elemzés, csoportmunka	
10. Hajnal Mátyás, <i>Szíves könyvecske</i> . Kép és szöveg párbeszéde – az embléma mint a belső dialógus eszköze	bemutató, magyarázat, közös elemzés, csoportmunka	
11. Iskoladrámák, misztériumjátékok – drámapedagógiai előképek az erdélyi színpadokon	bemutató, magyarázat, közös elemzés, csoportmunka	
12. Kísérletek a dialógusra: Apáczai Csere János gyulafehérvári és kolozsvári beköszöntő beszédei (<i>A bölcsesség tanulásáról</i> , ill. <i>Az iskolák fölöttébb szükségű voltáról</i>). Tudás- és oktatásművelés, retorikai építkezés	bemutató, magyarázat, közös elemzés, csoportmunka	

13. Eposz-párbeszéd és kísérletek: tematikai, szerkezeti, szövegalkotási eljárások változása az eposzműfajban	bemutató, magyarázat, közös elemzés, csoportmunka	
14. Árva Bethlen Kata önéletrajza: felekezeti és történetmondás párbeszéde a személyesség regiszterében	bemutató, magyarázat, közös elemzés, csoportmunka	
Bibliográfia <p>Kiss Farkas Gábor, <i>Politikai retorika a törökellenes irodalomban</i>. 1523 A magyar királyság előkelőéhez Balázs Mihály, <i>Hitvita és fabula</i>. 1609 Az Öt szép levél 1609-ben Laczházi Gyula, <i>Vanitas és memnto mori</i>. 1623: Megjelenik Nyéki Vörös Mátyás Dialógusa (Mindhárom tanulmány a Villanyospénót cikkei között található.) Bornemisza Péter, <i>Tragédia magyar nyelven az Szophoklész Életrajzából</i> 1558, Oláh Szabolcs kísérőtanulmánya a hasonmás kiadáshoz, Bp., 2009. Szigeti József, <i>A mű és kora</i>, Bukarest, 1970, 110–168. Latzkovits Miklós, <i>Bornemisza Elektrájának Chorusa</i> = Uő., <i>A drámaírás gyakorlata a 16–17. századi Magyarországon</i>, Budapest, 2007, 88–93. Gábor Csilla, <i>A történet kerete, a keret története: változatok Ponciánusra</i> = Gábor Csilla, Luffy Katalin, Sipos Gábor (szerk.), <i>Erdély reneszánsza I–II.</i>, Kolozsvár, 2009, I. 147–160. Merényi Varga László, Rimay János: <i>Kiben kesereg a magyar nemzetnek romlásán s fogyásán</i> = Komlovszki Tibor (szerk.), <i>A régi magyar vers</i>, Bp., 1979, 181–200. Imre Mihály, „Magyarország panasza”. <i>A Querela Hungariae toposz a XVI–XVII. század irodalmában</i>, Debrecen, 1995, 241–273. Bitskey István, <i>Humanista erudíció és barokk világkép. Pázmány Péter prédikációi</i>, Bp., 1979. Bitskey István, <i>Retorika és etika Pázmány Péter prédikációiban</i> = Uő., <i>Virtus és religio (Tanulmányok a régi magyar irodalmi műveltségről)</i>, Miskolc, 1999, 172–184. Bartók István, <i>Pázmány prédikációi és a katolikus–protestáns retorika</i> = Hargittay Emil (szerk.), <i>Pázmány Péter és kora</i>, Piliscsaba, 2001, 322–332. Luffy Katalin, <i>Medgyesi Pál és prédikációi. Prédikatori magatartás a Rákócziak udvarában</i>, It 2001, 186–208. Fazakas Gergely Tamás–Győri L. János (szerk.), <i>Medgyesi Pál redivivus. Tanulmányok a 17. századi puritanizmusról</i>, Debrecen, 2008, 60–85; 156–187. Szenci Molnár Albert: <i>Psalterium ungaricum</i> (RMKT XVII/6); Imre Mihály, <i>Szenci Molnár Albert Psalteriumának poétikai programja a 16. századi kontextusban</i> = <i>A magyar költészet műfajai és formái a 17. században</i>, Szeged, 2005, 239–255. H. Hubert Gabriella, <i>A régi magyar gyülekezeti ének</i>, Budapest, 2004. 7–96; 403–407. Farmati Anna, <i>Más régi ének</i>, Kolozsvár, 2009. Tinódi Lantos Sebestyén, <i>Cancionale, az az historias enekes könyw, mellyben külemb külemb féle szép löt dolgoc vadnac nyomtatua a magyari királyokról és egyéb szép löt dolgokról, gyönyörűségessé oluasásra és halgatásra. Colosvarot [Kolozsvár]</i> : Heltai Gáspár, 1574. (A szövegek elérhetők újabb kiadásokban) Medgyesy S. Norbert: <i>Énekelt történelem I.</i>, L'Harmattan, Bp., 2016 Csörsz Rumen István (szerk.), <i>Tinódi Sebestyén és a régi magyar verses epika</i>, Kolozsvár, 2008. Bitskey István, „Én mast szöllok csak vitézlő dolgokról” (<i>A nemzeti sors toposzai Tinódi históriás énekeiben</i>) = I. Bitskey – L. Imre: <i>Tanulmányok a régi magyar irodalomból</i>, Debrecen, 1998, 5–15. Klanczay Tibor, <i>A magyar barokk irodalom kialakulása</i> = Uő., <i>Reneszánsz és barokk</i>, Bp., 1961. Holl Béla, <i>Szíves könyvecske</i>, kísérő tanulmány a hasonmás kiadáshoz, Bp., 1992. Zemplényi Ferenc, <i>Egy magyar jezsuita emblematikus = Ikonológia és műértelmezés</i>, 2, Szeged, 1987, 145–152. Gábor Csilla, <i>A meditáció a hitgyakorlásban és az irodalomban</i> = Uő., <i>Religió és retorika</i>, Kolozsvár, 2002, 257–277. Knapp Éva, <i>Irodalmi emblematika Magyarországon a XVI–XVIII. században</i>, Bp., 2003, 51–87. <i>Régi Magyar Drámai Emlékek I–II.</i>, Bp. 1960. <i>Magyar Drámaírók 16–18. század</i>, Bp. 1981. (Magyar Remekírók) Bodó Márta, <i>A keresztény nevelés forrásai és kialakulása. A nevelés elmélete és gyakorlata</i> = Uő., <i>Iskola és színház</i>, Kolozsvár, 2009, 21–85. Medgyesy S. Norbert, <i>A csíksomlyói ferences misztériumdrámák forrásai, művelődés- és lelkesítő-történeti háttere</i>, Piliscsaba-Budapest, 2009. Bán Imre, <i>Apácai Csere János</i>, Bp., 1958.; Szigeti József, <i>Apácai Csere János társadalmi és pedagógiai nézeteinek kérdéséhez</i> = Uő., <i>A mű és kora</i>, Bukarest, 1970, 324–361. Máthé Dénes, <i>Apácai Csere János etikai felfogásáról</i> = http://kermagv.unitarius.org/regi/magvetok/2004/2004_2/2004_2_mathedenes11.htm Gyöngyösi István, <i>Márssal társalkodó Murányi Vénus</i> Arany János, <i>Gyöngyösi István</i>, = Uő., <i>Tanulmányok és kritikák</i>, Debrecen, 1998, 193–207. Kibédi Varga Áron, <i>Retorika, poétika, műfajok. Gyöngyösi István költői világa</i>, It 1983. R. Várkonyi Ágnes: <i>A rejtőzködő Murányi Vénus</i>, Bp., 1987.</p>		

- Jankovics József: *Gyöngyösi redivivus – avagy a porából megéledett fönix* = Uő., *Ex occidente: A 17. századi magyar irodalom európai kapcsolatai*, Bp., 1999, 60–73.
- Fazakas Gergely Tamás, „tetszett az Úristennek [...] a gyámoltalan árvák seregébe bérni”. Bethlen Kata önéletírása és az özvegyek reprezentációjának kulturális hagyománya a kora újkorban = Balázs Mihály–Gábor Csilla (szerk.), *Emlékezet és devóció a régi magyar irodalomban*, Kolozsvár, 2007, 259–279.
- Németh S. Katalin, *Bethlen Kata Önéletírása és XVIII. századi halotti beszédek*, ItK 1984, 195–198.

Olvasmányjegyzék

A szövegfelismerő feladat az alábbi listából tartalmaz majd szemelvényeket. Javasolt – a lehetőségekhez mérten – a kritikai, illetőleg hasonmás kiadások, vagy a jegyzetapparátussal ellátott kiadások használata.

- Janus Pannonius *Versei*
Sylvester János, *Újtestamentum magyar nyelven* (a fordítás függelékei)
Szkhárosi Horvát András, *Végasztaló ének, Az fejedelemségről, Az fősósnységről*
Sztárai Mihály, *Az igaz papságnak tiköre*
Comoedia Balassi Menyhárt árultatásáról
Debreceni disputa
Kecskeméti Vég Migály, 55. zsoltár
Károlyi Gáspár, *Két könyv*
Farkas András, *A zsidó és magyar nemzetről*
Heltai Gáspár, *A részegségnek és tobzódásnak veszedelmes voltáról való dialógus, Száz fabula, Chronica az magyaroknak dolgairól, Ponciánus császár históriája*
Bornemisza Péter, *Énekecske gyermekek rengetésére, Tragoedia magyar nyelven, Ördögi kísértetekről*
Tinódi Lantos Sebestyén, *Cronica*
Pataki Névtelen, *Eurialusnak és Lucretiának szép históriája*
Enyedi György, *Gismunda és Giscardus históriája*
Gergei Albert, *Árgirus históriája*
Balassi Bálint, *Versei*
Rimay János, *Versei*
Káldi György két prédikációja
Hajnal Mátyás, *Szíves könyvecske*
Pázmány Péter, *Kalauz* (1–2. könyv), Kempis-fordítás, prédikációk
Zrínyi Miklós, *Szigeti veszedelem, Mátyás király életéről való elmélkedések, Az török áfium ellen való orvosság*
Gyöngyösi István, *Márssal társalkodó Murányi Vénusz, Porából meg-éledett Phoenix*,
Kemény János, *Önéletírása*
Bethlen Miklós, *Élete leírása magától*
Veresmarti Mihály, *Megtérése históriája*
Misztótfalusi Kis Miklós, *Mentsége*
Cserei Mihály, *História*
Apor Péter, *Metamorphosis Transylvaniae*
Bethlen Kata, *Önéletírása*

8.2.b. Magyar népköltészet [heti 1 óra szeminárium]	Didaktikai módszerek	Megjegyzések
1. A mitikus-mágikus világkép	leíró, értelmező és okfeltáró magyarázat, ill. szemléltetés és megbeszélés	
2. A középkori vallásos világkép. Általános jellemzők. Középkori eredetű folklórműfajok (hiedelem, ráolvasás, siratóének, archaikus népi imádság, ballada)		
3. A romantika neoplatonizmusa és a népi kultúra felfedezése		
4. A népi kultúra felfedezésének hatása a 19. századi polgári nemzettudatokra		
5. Az európai és a magyar népi kultúra felfedezése. A népi kultúra és a magyar nemzeti kultúra a 19. század első felében. J. G. Herder eszméi. A nép felfedezésének esztétikai, politikai és intellektuális okai. A kulturális primitivizmus. A jó vadember mítosza. Európai gyűjtések. A magyar népi kultúra felfedezése; a népiség és a polgári nemzettudat. Az első folklórgyűjtemények (Erdélyi János, Kriza János). A népi kultúra fogalmának		

romantikus értelemezése.		
6. A romantika meghasonlása. A Vadrózsa-pör jelentősége. A pozitivist tudományosmenny jellemzői és eredményei. Tájégségi gyűjtések. A néprajztudomány intézményei.	leíró, értelmező és okfeltáró magyarázat , ill. szemléltetés és megbeszélés	
7. Irányzatok és módszerek a 20. századi magyar néprajzkutatásban. Pszichológiai irányzatok, funkcionalizmus, formalista kutatások, az antropológiai szemlélet, a vizuális antropológia. A néprajztudomány forrásai. Intézmények, tudománytörténeti összefoglalók, kézikönyvek.		
Kötelező szakirodalom Lásd az Előadások (8.1.b. Magyar népköltészet) esetében ajánlottakat. Opcionális szakirodalom Kósa László: <i>A magyar néprajz tudománytörténete</i> . Osiris, Budapest, 2001. [Bevezetés: Központi kérdések. Korszakolás; A folklorisztika kezdetei: Az első népköltési gyűjtések, A magyar folklór első tudományos elmélete. Erdélyi János, A népköltészet és a műköltészet viszonya a nemzeti kultúrában: Arany János és Gyulai Pál folklorisztikai nézetei; A folklórszövegek feldolgozásának és lejegyzésének hitelessége c. fejezet.] Ujváry Zoltán: <i>Magyar folklórtörténet</i> . I–II. (Magyar Néprajzi Könyvtár.) Kapitális, Debrecen, 2007–2008. vagy Uő: <i>A folklórkutatás eredményei a XIX. században</i> . Bölcsész Konzorcium, Debrecen, 2006. https://mek.oszk.hu/05100/05165/05165.pdf Voigt Vilmos (szerk.): <i>A magyar folklór</i> . (Osiris Tankönyvek.) Osiris, Budapest, 1998. Voigt Vilmos (szerk.): <i>Magyar folklór. Szöveggyűjtemény</i> . (Osiris Tankönyvek.) Osiris, Budapest, 2005.		

9. A szakmai területek és a szakterület reprezentatív munkáltatói elvadásainak összhangba hozása a tantárgy tartalmával

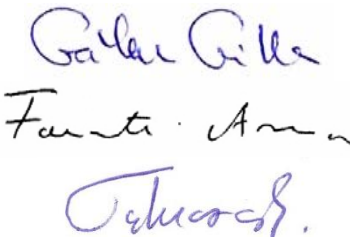
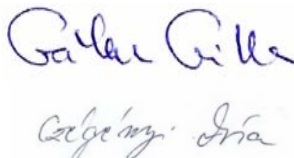

Az ARACIS kritériumainak megfelelően, az intézet/a tanszék együttműködik a szakmai és a tarsadalmi-gazdasági szférák képviselőivel, különösképp a Megyei Tanfelügyelőségekkel. A tantárgy tartalma a szakirodalom klasszikus és kortárs kézikönyveire, forráskiadványaira és periodikáira egyaránt alapoz
--

10. Értékelés

A tevékenység típusa	10.1 Értékelési szempontok	10.2 Értékelési módok	10.3 Ennek aránya a végső jegyben
10.4 Előadás	IRODALOMTÖRTÉNET II. (reneszánsz és barokk) - tájékozottság, elemzőképesség	Írásbeli vizsga az előadások és szemináriumok anyagából. (A szoroson vett vizsgát szövegfelismerési feladat előzi meg, az elolvasandó primér művek listáját l. a tantárgyleírás 8.2.a. pontjánál)	33,5%
	IRODALOMTÖRTÉNET II. (hagiográfia) tájékozottság, elemzőképesség	Írásbeli vizsga	25%
	MAGYAR NÉPKÖLTÉSZET a terminológia ismerete, a félév során tárgyalt kérdéskörök ismerete	Írásbeli vizsga	12,5%
10.5 Szeminárium	IRODALOMTÖRTÉNET II. (reneszánsz és barokk) tájékozottság, elemzőképesség aktív részvétel a csoportmunkában	A vizsgán való részvétel feltétele egy szemináriumi kiselőadás megtartása és egy önálló írásbeli dolgozat elkészítése és előzetes beadása (a témát előzetesen egyeztetni kell a szemináriumvezetővel).	16,5%
	MAGYAR NÉPKÖLTÉSZET	Írásbeli vizsga (teszt)	12,5%

	a terminológia ismerete a kérdéskörök ismerete népköltészeti alkotások ismerete		
10.6 Minimális követelmények			
IRODALOMTÖRTÉNET II. A KORA ÚJKOR			
<ul style="list-style-type: none"> • az egyes témák ismerete a konkrét események, személyek, jelenségek felidézésével, apró részletek nélkül • összefüggések teremtmására való képesség • irodalomtörténeti problémák érzékelése • a bibliográfiai tételek legalább felének ismerete • szeminárium esetében: egy kiselőadás vagy vitaindító megtartása, házidolgozat benyújtása, illetve az összes téma alapszintű ismerete, kritikai megközelítése 			
MAGYAR NÉPKÖLTÉSZET			
<ul style="list-style-type: none"> • a terminológia ismerete, adekvát használata • népköltészeti alkotások ismerete • az előadások látogatása ajánlott, a szemináriumi jelenlét kötelező 			

A kitöltés időpontja 2024. 04. 12.	Az előadásért felelős tanár aláírása 	A szemináriumért felelős tanár aláírása
Az intézeti jóváhagyás időpontja 2024. 04. 15.	Az intézetvezető aláírása 	
A dékáni jóváhagyás időpontja	A felelős dékánhelyettes aláírása 	A kar pecsétje